

- ART. II. De iure quo matrimonium fidelium ratum et non consummatum per solemnem religionis professionem quoad vinculum dissolvatur. . . » 437
- §. I. De illorum theologorum sententia qui dissolutionem coniugii rati ex iure naturali repetunt . . . » ib.
- §. II. De illorum theologorum placito qui constituunt dissolvi matrimonium ratum iure tantum ecclesiastico . . . » 441
- §. III. De illorum theologorum sententia qui solutionem vinculi matrimonii rati ob professionem religiosam repetunt a iure divino, . . . » 445
- ART. III. De difficultatibus quibus asserta a Tridentina synodo catholica veritas impugnatur. . . » 450
- ART. IV. De Romani pontificis auctoritate circa solutionem coniugii rati alias ob causas præter solemnem religionis professionem. . . » 466
- §. I. Argumenta quibus utriusque sententiæ negantis et affirmantis patroni utuntur. . . » 467
- §. II. Utriusque sententiæ argumentorum discussio et conclusio . . . » 474

INDEX RERUM ANALYTICUS,

ALPHABETICO ORDINE DIGESTUS.

NUMERUS ROMANUS TOMUM, ARABICUS PAGINAM INDICAT.

A

- ACADEMIA Taurinensis. T. I, 597 et 404.
 Armenorum fides circa sacram. matrim. T. I, 11 *seqq.*
 Atheismus politicus. T. I, 278 *seqq.*
 Auctoritas Romani Pont. solvendi matrim. ratum non consumm. T. III, 425 *seqq.* Vide Solvi posse, etc.

B

- BENEDICTIO a sacerdote data matrim. cur laudibus offertur a PP. et Concil. T. I, 109. — Denegabatur secundis nuptiis T. I, 110 *seqq.* — Non necessaria ad valid. matrim. 122 *seqq.* et n. 44. T. II, 288, n. 21
- Bigamiam successivam sive secundas nuptias, licet Eccl. ægre ferret ac vitiositatem eis præferret, non tamen ut illegitimas habuit juxta dictum Apostoli I Cor. VII, 59. ac I, Tim. V, 14, et I Cor. VII, 40. T. III, 67 *seqq.* Talem fuisse Eccl. mentem liquet ex Patribus tum Græcis tum Latinis 69 *seqq.* et nn. 8 ad 20. Idem constat ex conciliis, 72 *seqq.* — Auctores vero particulares, qui durius de secundis loquuntur nuptiis, si rite exponantur, possunt juxta Ecclesiæ sensum intelligi. 75 *seqq.* et nn. 50 ad 40. Et quoniam Eccl. secundas nuptias ut incontinentiæ labem considerabat, varias pœnas statuit in bigamos. 79 *seqq.* et nn. 41 ad 65. — Eadem de causa eas non permisit nisi sub quibusdam conditionibus. 84 *seqq.* et nn. 68 *seqq.*

C

- CANONES apostolici. T. II, 51. — 540, n. 8. — 411, n. 159. T. III, 80. — 518 et n. 198.

- Capellani militum, utrum possint sacram. ministrare militibus eorumque matrim. assistere. T. II, 273 *seqq.*
- Capitularia regum Francor. T. II, 549. T. III, 82. — 83.
- Causae matrim. T. I, 75. — Spectant ad Eccl. protestatam, *vide* Potestas Eccles. — non vero principum, *vide* Principum jura, etc.
- Civile matrim.: *vide* matrimonium civile.
- Civilis contractus, *vide* contractus.
- Codice del regno delle due Sicilie, T. I, 554. n. 21.
- Concilium Agathense. T. II, 545. *seq.* et n. 22, T. III, 557.
- » Ancyranum. T. II, 22. — 340 *seq.* T. III, 81.
- » Antissiodor. T. II, 347. n. 52.
- » Aquisgranense. T. II, 551.
- » Arelatense. T. III, 261 *seqq.* — 281 n. 125.
- » Aurelianense. III. T. II, 158.
- » Avernense. T. II, 543.
- » Carthaginiense III. T. II, 540. n. 8.
- » Carthagin. IV. T. I, 78. — 80. — 100. T. II, 55.
- » Chalcedonense. T. II, 54.
- » Coloniense. T. I, 64.
- » Compediense. T. II, 555. n. 37.
- » Constantiense. T. I, 70. — 102.
- » Epaonense. T. II, 545.
- » Florentinum. T. I, 84. — 146. *seq.*
- » Förguliense. T. III, 254 *seq.* — 525.
- » Gangrensis. T. III, 292. n. 145.
- » Illiberitanum. T. II, 18 *seq.* — 50. — 182 *seq.* — 342. T. III, 255 *seqq.*
- » Laodicenum. T. III, 72.
- » Lateranense I. T. II, 565. — 567.
- » Lateran. II. T. III, 447.
- » Lateran. III. T. I, 78. — 101. — 112. — 119.
- » Ligolense ac Treense. T. II, 97.
- » Limanum. T. II, 505. — 514. *seq.*
- » Lugdunense. T. I, 80. — 100.
- » Maticense. T. II, 546 *seq.* et n. 51.
- » Milevitanum. T. II, 565. T. III, 51. — 515 *seqq.*
- » Nannetense. T. III, 524.
- » Neocaesariense. T. II, 541. T. III, 81.
- » Nicaenum. T. III, 72.
- » Parisiense XI. T. III, 524.
- » Rhemense. T. I, 110. T. II, 184.
- » Suessionense. T. III, 551.
- » Toletanum I. T. III, 401.
- » Tolosanum. T. II, 97.
- » Triburiense. T. II, 56. T. III, 526.
- » Tridentinum. T. I, 1. — 45. — 66. — 118. — 137. — 147 *seqq.*

- 195. — 199. — 201. — 543. — 505. n. 1 G. T. II, 45. — 45. — 71. — 81. — 112. — 115. — 120. et n. 88. — 155. — 170. T. III, 55. n. 101. — 55. — 125. — 181 *seqq.* et n. 72. — 576 *seqq.* — 590. — 429. — 468.
- Concilium Trullanum. T. III, 550 *seq.*
- » Turonense. T. II, 56. — 97. — 545 et n. 27.
- » Valentinum. T. III, 401 et n. 111.
- » Vermeriense. T. II, 88. — 555. n. 37. — T. III, 552. — 557.
- » Veneticum. T. III, 557.
- » Verufordienense. T. III, 524.
- Congregatio S. Conc. Trid. T. II, 97 *seq.* — 142. — 215. — 216. — 219. — 226. — 251 *seqq.* 242 n. 89. — 265 *seqq.* 296 *seq.* T. III, 575. n. 29.
- Congregatio S. Inquisit. T. II, 209. — 215. — 18. — 255. — 292. — 508 *seq.*
- » Negotiorum extraordin. ecclesiast. T. II, 256. n. 155. — 257. n. 158.
- Congregatio S. Officii. T. II, 211. — 215. — 220. — 221. — 241. n. 80 et 84 et *seqq.* — 265. — 289 n. 21. — 505 n. 47. — 510 *seqq.* — 521.
- Congregatio de propag. Fide. T. II, 155. — 158. — 246. n. 105 *seqq.* — 276 *seq.* — 502. n. 58. — 517. — 519 *seqq.*
- Congregatio pro negotiis ecclesiae Gallicanae. T. I, 125. n. 44.
- Consensus expressus vel tacitus principum quid sit? T. II, 75 *seqq.*
- Consensus requisitus dum matrim. sanatur in radice. T. II, 162 *seqq.*
- Consummatio matrim. confert ad suum complementum. T. II, 24 et n. 55.
- Civitas catholica. T. III, 425. n. 42.
- Contrahentes matrim. cath. utrum licite necne possint praebere consensum coram ministro haeretico. T. II, 275 *seqq.*
- » » ad solvendum matrim. infidelium, dum alter conjugum convertitur. T. II, 296 *seqq.* et n. 50.
- Conventus Compediense. T. III, 558 *seqq.*
- Contractus naturalis ac civilis a Sacramento distinctus. quid sit? T. I, 47. — Hunc contractum inter et Sacramentum distinctionis origo, ib. progressus. T. I, 66. — 72. — Corollar. sententia Cui T. I, 72 *seqq.* Licet mentis conceptu possit distinctio haec admitti, tamen non ideo admittenda in matrimoniis christianis in concreto. T. I, 165. — Hanc realem distinctionem praeter haereticos saec. XVI statuerunt Mare Ant. de Dominis, Louvius, ac theologi aulici; et dein introducta fuit in legislationem Austracam necnon in Gallicam sub Napoleone I. T. I, 166 *seqq.* Exitialis haec doctrina rejicitur argumentis 1° deductis ex natura rei; et liquet imprimis ex eo quod contrahens, cum sit hujus Sacram. minister, eo actu, quo contractum, etiam Sacramentum conficit. — Deinde ex eo quod Christus ipsum contractum conjugalem gratia auxilii 168 — illud Sacramentum est factum quod Deus ab initio instituit 169, — quodque antea erat *figuraticum* tantum unionis Christi cum Eccl. 169 *seq.* n. 4. — Tandem confirmatur ex iis, quae occurrunt in rebus actisque civilibus, 170.
- 2° Haec eadem distinctio rejicitur antiquitatis sensu, ex eo quod eam prorsus ignoravit, quod rata habuit matrimonia clandestina ex solo contractu nubent-

tium orta 171. — quod secundas nuptias sine benedictione celebratas ut verum agnovit Sacrament. 171 *seq.* — Argum. datur generale desumptum ex Patrum testimoniis collectis a Lanolo, quibus constat eos PP. veteris Test. matrim. vocasse sacram. licet latiori sensu, matrimonia scil. solo contractu constituta sic Sacram. sunt proprio sensu in N. T. 172 *seq.*

5° Ratio agendi Ecclesiae eandem distinctionem reticiendam esse nos docet, et liquet ex Conc. Trid. Sess. XXIV quo constat contractum fuisse et sanctificatum, ut arguit Bellarm. matrimonii sacram. permanet in unione coniugali 172 *seq.* — Idem constat ex damnata doctrine Joan. Nuytz, qua negavit contractum naturalem evectum esse ad dignitatem Sacramenti 174. — Tandem id constat ex eo quod Eccl. nunquam cogat ad sacerdotalem benedictionem recipiendam eos, qui illicite contraxerint 175. — Ex quibus corollor. deducitur 175 *seq.* — Nec potest dici in matrimoniis christianis, deficiente Sacramento, matrimonium tamen exstare ratione contractus, hoc enim rejicitur 1° natura rei, ita ut sublato Sacramento tollatur contractus 176. — 2° Auctoritate Eugenii IV, Van Espenii 177 *seq.* et n. 15. — Concilii Tridentini 178, — et 5° Ecclesiae agendi sentiendique ratione, quae ut fornicarios habet, quicumque contraxerint, quin Sacramentum intervenerit 179. — Tandem idem colligitur ex allocutione Pii IX habita die 27 sept. 1852. — 180. Data etiam veritate sententiae sacerdotem esse matrimonii ministrum, tamen Sacramentum a contractu nequit separari in matrimoniis iuxta formam Trid. celebratis 1° quia semper verum erit ipso contractu Sacramentum constitui, 182 *seqq.* — 2° Quia id. quoque affirmant patroni sententiae Cani, 184 *seqq.* — 3° Quia Christus ipsum contractum ad dignitatem sacramenti evexit. 4° Quia eatenus est tantum signum unionis Christi cum Ecclesia, quatenus est contractus gratiam producens, sive quatenus est Sacramentum, 188 *seqq.* et n. 25.

Coptorum fides circa sacram. matrim. T. I, 10. n. 58.

D

DECLARATIO et concessio Benedicti XIV circa matrimonia haeticorum Hollandiae, data die 4 nov. 1741. T. II, 192 *seq.*

Decretum cleri Gallican. T. I, 586, n. 92.

Dispensatio ex gratia et ex justitia. T. II, 112 *seqq.*

» ex impedimento consanguinitatis in primo gradu lineae rectae nunquam datur, si ortum sit ex coniunct. legitima. T. II, 159 *seqq.* — E contra si oriatur ex coni. illeg. ib. 155 *seq.*

Doctrinae capita de quibus in Cone. Flor. actum est Graecos inter et Latinos T. III, 565. n. 8.

Domicilium aut quasi-domicilium. T. II, 265 *seq.*

E

ECHO du Pacifique, T. II, 57. n. 161.

ECHO du Mont-Blanc. T. I, 528. n. 18.

Episcopi quando dispensare possunt. T. II, 107. n. 60. — Non possunt dispensare iure proprio in impedim. dirimentibus. T. II, 107. *Vide* Potestas dispensandi etc.

Euchologia, *vide* Graec.

Exempla matrim. inter fideles et infideles. T. II, 291. n. 25.

F

FACULTAS Parisiensis. T. II, 62.

Facultas sanandi in radice concessa episcopis Galliae. T. II, 148. — 158. — 165 n. 31.

Forma matrim. iuxta sent. eorum, qui docent sacer. esse ministr. T. I, 72. — Verba, quae formam constituunt, debent esse determinata. T. I, 117.

Formula libelli repudii ap. Hebr. T. III, 156. n. 100. — Item apud Romanos. T. III, 167. n. 43.

Formulae variae adhibitae in administratione matrim. T. I, 154.

G

Gnostictu textu Pauli ad Ephes. abutuntur. T. I, 42.

Graecorum profess. fidei circa Sacram. matrim. in Conc. Lugdun. II, T. I, 2. — Euchologia. I, 6. de bened. nuptial. per Sacerd. T. I, 83, non favent sentent. Cani T. I, 110, et *seqq.* — Doctrina et praxis circa solubilitatem matrim. in casu adulterii. T. III, 559 *seqq.* *Vide* indissolubilitatem, etc.

H

HAERETICI, qui matrim. coram solo magist. civil. contrahunt. T. I, 90. — T. II, 192 *seqq.* — *Vide* matrim. clandestina.

Haeretici, qui contrahunt cum infidelibus. T. II, 524.

Haeticorum matrim. sacram. sunt. T. I, 124.

I

ILLEGITIMUM apud veteres est *illicitum* matrim. T. I, 98. n. 5.

Impedimentor. constituendor. ius ad civil. potest. pertinere deducitur ex sent. M. Cani de sacer. ministr. matrim. T. I, 73.

Incest. Corinthius. T. II, 159. n. 114.

Interpellatio faciendae est coniugi infideli. T. II, 296 *seqq.* — Quandonam ab illa dispensatur. 500 *seqq.*

Indissolubilitatem matrim. quod vinculum solo spectato iure naturae, alii absolute negant, alii vero affirmant, licet in peculiaribus adiunctis solubilitatem concedant. T. III, 105 *seqq.* et nn. 2 ad 12. — Catholici vero theologi, qui matrim. sola lege nat. spectatum solvi posse docent, id non nisi iure divino fieri posse contendunt 107 *seq.* et n. 22. — Statuendum esse videtur indissolu-

bilitatem omnimodam non pertinere ad praecepta primaria ac essentialia iuris naturae, cum finis primarius etiam sine illa obtineri possit 108 *seq.*, — praeterquam quod saepius a Deo ab insolubilitate dispensatum sit, 109. — Est tamen iuri naturae omnino conformis, cum societas conjugalis perpetuitatem postulet, 109 *seq.* et *n.* 25. — Mala praetera ex solutione matrim. plura eruntur 110 et *n.* 26 et 27. — Quod experientia confirmat, 111 et *nn.* 28. ad 32. — Infertur indissolubilitatem naturae lege constitui, quod a Patrum auctoritate confirmatur, 115 *seq.* — Non ergo ex solo praecepto positivo firmitas matrim. oritur, 114. — Neque oritur ex voluntate contrahentium, sive lege humana, 115. — Neque proinde contrahentes ad matrim. durationem conditiones apponere possunt, 115, et *nn.* 56 ad 59. — Sententiae, quae videntur oppositae, conciliantur, 118. — Pseudo-philosophi perstringuntur; divortii origo, 118 *seqq.* et *nn.* 41 ad 51.

Verba ab Adamo Genes. II, 25, 24, prolata positivam legem non continent, sed tamen satis ostendunt Dei voluntatem circa unitatem et praesertim indissolubilitatem matrimonii. T. III, 121 *seq.* et *n.* 55. — Coniugio protoparentum praeterea significatur futura unio Verbi cum humanitate, et Christi cum Eccl. quae unica est, 122 *seq.* et *n.* 57. — Ad illud provocant Patres, ut matrim. indissolubilit. adstruant. ibid. Abraham ex peculiari Dei mandato dimisit uxorem Agar, 125. — Quid per *libellum repudii* a Moise concessum sit iuxta varias sententias, inquiritur, 125 *seqq.* et *nn.* 65 ad 95. — Ex rationibus allatis constat, divortium in lege Mosaica non praeceptum, sed permissum fuisse, licet aegre et non nisi gravi et legali de causa, 154 *seqq.* et *n.* 96 ad 101.

Indissolubilitas matrim. in lege evang. unde oriatur, iuxta varios auctores exponitur. T. III, 137 *seqq.* — Non videtur oriri neque ex eo quod significet unionem Christi cum Eccl. neque ex eo quod ad dignitatem sacramenti est evectum, 140 *seqq.* — Sed ex eo quod natura sua est insolubile, et quod Deus id solvere non amplius statuerit, 145 *seqq.* — Et sic theologorum variae sententiae componuntur, 146 *seq.*

Indissolubile esse matrim. quoad vinculum etiam in causa adulterii catholica est doctrina. T. III, 147 *seqq.* — Huic doctrinae obijciuntur textus, qui leguntur Matth. V. 31, 32 et XIX, 5 *seqq.* quorum genuinitas aut integritas a criticis nonnullis in dubium revocatur, 148 *seqq.* et *nn.* 2 ad 11. — Horum rationes examini subduntur, 155 *seqq.* et *nn.* 12 ad 55. — Admissa authentia praedictorum locorum, docent Protestantes communiter interveniente adulterio, matrim. solvi posse quoad vinculum; contra catholici non solvi quoad vinculum sed quoad torum, 161 *seq.* — Varias dantur catholicorum expositiones, 162 *seqq.* — Non posse intelligi Christum locutum esse juxta legem Mosaicam. Variis rationibus probatur, 165 *seq.* — Neque pariter textus praedictos intelligendos esse de matrim. Iudaeorum vel primorum ex Iudaismo fidelium ostenditur, 167 *seqq.* — Exponitur sententia eorum, qui dicunt Christi verba intelligenda esse de fornicatione ante matrimonium patrata, 170 *seq.* — Eadem sent. refutatur, 172 *seqq.* — Alii eadem verba intelligunt de statu fornicario, 174 — confutantur, 174 *seqq.* et *nn.* 50 ad 86.

Ut vera doctrina exegetice statnatur, distinguenda est facultas dimittendi, a facultate dimissam ducendi. T. III, 188. — Illam Christus cap. V. Matth. concedit, hanc aufert, 189 *seqq.* et *nn.* 87 ad 90. — Idem constat ex verborum contextu, cum dicatur: *facit eam moechari* scil. ille, qui cum dimissa sese conjunxerit, et hujus criminis reus est vir, qui dimiserit uxorem suam absque causa adulterii; contra vero eiusdem criminis reus non erit, si fornicatio dimissionis causa fuerit, 192 *seq.* — Idem ex incommodis, quae ex contraria interpretatione sequuntur, 195 *seqq.* et *n.* 95. — Idem efficitur circa textum cap. XIX, 5 *seqq.* Matth. in quo Christus concessionem libelli repudii dandi aufert, 195. — Ac proinde negavit dissolutionem quoad vinculum, 196 — Eo quoque sensu praedicta verba discipuli intellexere, 196 *seq.* et *n.* 96. — Nec potest dici solvi vinculum ipso actu adulterii, nec voluntate mariti, 197 *seq.* — Nec obstat Christum respondisse de sola solutione quoad torum, 198 *seqq.* — Indissolubilitas omnimoda confirmatur ex Marci X. 11, 12. 199 *seq.* — Expositio adversariorum, 200 *seq.* — refutatur, 201 *seq.* et *n.* 106. — Idem efficitur ex textu Luc. XVI, 18. Cujus erronea interpretatio rejicitur, 203. *seqq.* ac concluditur, 207 *seq.* et *n.* 109.

Indissolubilitas plena quoque matrim. roboratur ex Ep. ad Rom. VII. 1. 4. Ubi adulterii rea dicitur uxor, quae ad alias transierit nuptias, donec vir eius vixerit. T. III, 208 *seqq.* et *nn.* 112, 115. Nec obstat apost. alludi ad legem Mosaicam, nam loquitur non juxta concessionem datam, sed juxta legem primitivam, 210 *seq.* — Quod ulterius confirmatur ex tempore, quo haec epistola fuit scripta, et ex solutione rationum, quae opponuntur, 211 *seqq.* et *nn.* 116 ad 125. — Eadem indissolubilitas conficitur ex eis, quae scribit Ap. I. Cor. VII, 10, 11 ac 39. Ut constat ex occasione, qua haec scripsit Ep. et ex obvio contextu, 215 *seqq.* et *n.* 125. — Contraria interpretatio exponitur, 215 *seq.* et *nn.* 126 ad 151, — et refellitur, 217 et *n.* 155.

Quae ex Scripturis ss. pro indissolubilitate vinculi matrim. in causa adulterii allata sunt, determinantur continua traditione, in qua imprimis occurrit Hermas, vir apostolicae aetatis. T. III, 219 *seqq.* et *nn.* ibid. — Deinde St. Justinus M. 226 *seqq.* et *nn.* ibid. — Athenagoras, 250. — Tertullianus cum Marcione, 251 *seqq.* et *nn.* ibid. — Clemens Alex. 249 *seqq.* et *n.* 42. — Origenes, 245 *seqq.* et *nn.* 52, 55. — S. Cyprianus, 250 *seq.* et *n.* 56. — Lactantius, 251 *seqq.* et *nn.* ibid. — Concilium Illiberit., 255 *seqq.* et *nn.* ibid. — Concilium Arelat., 261 *seq.* et *nn.* ib. — S. Basilius, 265 *seqq.* et *nn.* ibid. — S. Gregorius Nazian., 271 *seqq.* et *nn.* ibid. — S. Ambrosius, 274 *seqq.* et *nn.* ibid. — S. Epiphanius, 278 *seqq.* et *nn.* ib. — S. Joan. Chrysost., 284 *seqq.* et *nn.* 156, 158. — Theodoretus, 289 *seqq.* et *nn.* ib. — Asterus Amasae ep., 294 *seq.* et *n.* 151. — S. Hilarius Pictav. 296 *seq.* et *n.* 155. Chromatius Aquil. 297 *seqq.* et *n.* 158. — S. Hieronymus, 299 *seqq.* — S. Augustinus, 505 *seqq.* — S. Innocentius I. Rom. Pont., 509 *seqq.* et *nn.* 186, 187. — Concil. M.levit. II, 515 *seqq.* et *nn.* ib. — Analysi instituta documentorum, quae e quinque primis Ecclesiae saeculis allata sunt, liquet Patrum doctrinam esse, ut in nullo casu absque adulterio, vivente altero coniuge, fas sit alteri sese copulare juxta legem in canone apost. statutam, 517 *seq.* et *n.* 198. — Patres vero, qui dicunt

posse innocentem coniugem dimittere adulterum vel adulteram, numquam affirmant, licitum esse ad alias nuptias transire, ita ut ne unus quidem pro sententia divortii quoad vinculum afferri possit, 319 et n. 200. — Hinc non est cur dicatur *plures* Patres in casu adulterii pro solutione matrimonii stetisse, 320. — Aliis occurritur objectionibus, 320 *seqq.* et nn. 302, 30. — E documentis, quae suppeditant a VI saeculo, alia sunt certa ac consonant cum avita doctrina, alia vero difficultatem facessunt aut dubia sunt. T. III, 322. — Certa sunt ac indissolubilitatem perfectam matrim. statuunt, quae scriptis reliquit Vene. Beda in comm. in I Cor., 325 *seq.* — Item Concil. Herufordense, 324. — Concil. Paris. VI, 324. — Conc. Nannetense, ib. — Concil. Forrojul, 325 *seq.* et n. 209. — Capitula selecta canonum Hibern., 326. — Concil. Tribur. ib. — Capitulare Caroli M. 326 *seq.* et n. 315 — ius Graeco-Romanum, 327 *seq.* — Ac Ioannes VIII Rom. Pont., 328 et n. 217.

Dubiae vero auctoritatis est canon. XXVI Concilii Hibern. II, 329 et n. 220. Dubiae interpretationis canon Concil. Trullani, 250 et n. 224. — Item canon Concilii Suession. 321 et n. 226. — Similiter canon Concil. Vermer., 332 et n. 228. — Responsum datum a Greg. II ad S. Bonifacium ad praesentem quaestionem non pertinet, 332 *seqq.* et nn. 229 ad 256. — Varie exponitur decretum Zachariae tributum veriusque dicendum videtur falso illud Zachariae adscribi, 354 *seqq.* et nn. 259 ad 242. — Dubiae pariter significationis est capitulum allatum Caroli M., 356 *seq.* — Necnon canon Concil. tum Agathens. tum Venetici, 357 *seq.* — Idem dicendum de effato Alcimi Avitviniensis. Ep. 358 et n. 249. — Majorem facit difficultatem conventus Compediens. 358 *seqq.* et nn. 132 et 133. — Intricator versatur quaestio circa Poenitentiale Theodori, Archiep. Cantuar., 341 *seqq.* et nn. 254 ad 259. — Non esse Theodori opus affirmandum esse videtur, 345 *seqq.* et nn. 260 ad 265. — Theodorus praeterea indissolubilit. matrim. profitetur, 345 *seqq.* — Qui vero hos canones privatim adornarunt, videntur se accommodasse legi civili non vero doctrinam ecclesiae Anglicanae exposuisse, 347 *seqq.* et nn. 269 ad 275. — Poenitentiale Romanum dubiae quoque originis et significationis dicendum est, 350 *seq.* et nn. 275 ad 278. — Duae synodi Romanae objiciuntur et explanantur, 351 *seq.* et n. 280. — Vera doctrina et praxis Rom. eccl. haurienda est ex Stephano II, Rom. Pont., 352 *seqq.* — Ex praefatis documentis, ea quae certa sunt, indubitata doctr. Eccl. exhibent de omnimoda firmitate vinculi matrim., 354 *seq.* — Quae vero dubia diximus, et contrariam doctrinam continent, sunt aut dubiae auctoritatis, 355 *seq.* et n. 285 et 284. — Aut sensus dubii, 356. — Aut etiam si certa fuerint, nullum habent valorem pro sent. opposita, 357 *seq.* — Tandem si solvi posset matrim. ob adulterium juxta textum Matth., haec doctrina et praxis longe lateque fuisset diffusa, 358.

Indissolubilitatem matrim. in casu adulterii, Graeci, tum schismatici tum uniti, non servant saltem in praxi. T. III, 359 *seq.* — Quoad doctrinam vero non dissentiant ab ecclesia Latina. cum indissolubilitatem absolutam matrim. profiteantur, 360 *seqq.* et n. 6. — Nec unquam haec de re dissidium factum est Latinos inter et Graecos, 365 *seq.* et n. 8. — Ratio agendi Graecorum id manifestat, qui praxim suam purgare numquam potuerunt, 364 *seqq.* et nn.

9. 10. — Praxis haec non ex aliqua doctrina, sed ex legibus civilibus orta videtur, 366 *seqq.* et nn. 11 ad 24. — Sedes Romana numquam destitit ab hisce abusibus improbandis, ut liquet ex Eugenio IV in Conc. Flor., 372. — Idem praestitit Clemens VIII, 372 et n. 26. — It. Urbanus VIII, Benedictus XIV, 375 *seqq.* et nn. 27, 29. — Unde veram esse doctrin. Eccl. Rom. agnoscitur, 374 *seqq.* et nn. 30, 31.

Indissolubile esse matrim. in casu adulterii definivit Trid. can. VII. sess. XXIV. 376 *seq.* — Liquet ex textu et historia hujus canonis formae, 377 *seq.* — Erroneae haec in re referuntur sententiae, 380 *seq.* et nn. ib. — Liquet autem ex scopo et ex objecto canonis eum esse doctrinalem et dogmaticum, 385 *seq.* — Pravis Graecorum post hanc definitionem carpitur, 384 *seq.*

L

LEGES Longobardum. T. II, 350, et n. 41.

Lex civilis Graecor. circa divortia. T. III, 366 *seqq.*

Lex Julia. T. III, 278 n. 121.

Lex matrimonii civ. ubinam existat. T. I, 271 *seq.* et nn. 1 et 2. — Ea lex est antiphilosophica, quia in concreto distinguit et separat, quae non nisi in abstracto distingui possunt, 272. — Quam nefas sit talem inducere distinctionem confirmatur ex ratione opposita, qua Eccl. agere posset erga potestatem civilem, 275. — Et imperatores infideles erga Christianos, 174 *seq.* — Nec obest legem civ. tale matrim. tantum *permittere*, non vero *praecipere*, idem eo vel magis quod relate ad actum consummatum vere positiva et praecipiens sit, 276. — Lex eadem contemnit religionem Christ., dum ut honestum habet, quod religioni directe adversatur *ibid.*, Similiter et Ecclesiae contemptum prodit, dum impune id posse fieri statuit, quod Eccles. gravibus sub poenis prohibet, 276 *seq.* — Iterum incredulitatem supponit, quoniam nequit serio credere divinam esse religionem catholicam, qui contra ejus praecepta fornicariam vivendi rationem cohonestari satagunt, 175. — Atheismum tandem prodit politicum, quasi christiani ut cives tantum deberent spectari, et societas civilis esset ultimus hominum finis, 278 *seq.* et n. 5. — Legis matrim. civilis auctores et promotores gravissimi criminis rei sunt 1° quia Ecclesiae legem violant, 285. — 2° Quia alios ad peccandum alluciant, 285 *seq.* n. 9. — Lex eadem antipolitica est 1° eo quod pugnat cum fine bono ac honesto, quem omnis sapiens legislator sibi praestituere debet, 288 *seqq.* et n. 10. — 2° Quia pugnat cum religione in societate vigente, 291 n. 11 et 12. — 3° Quia adversatur communi populi sententiae, 295 *seq.* et n. 15. — 4° Quia viam aperit ad corruptionum morum, 294 *seqq.* et nn. 13 et 16. — 5° Quia tendit in destructionem familiae et societatis 298 *seqq.* — 6° Tandem quia violenta cum sit, vel abrogari debet vel omni vi carere, 299 *seqq.* et nn. 18 ac 19. — Lex matrimonii civilis tyrannica est imprimis in Eccles. eiusque ministros, qui si muneri et conscientiae suae pareant, omnigenis vexationibus obnoxii sunt, 305 *seqq.* — Tyrannica pariter est in ipsos coniuges, quorum si

alter coram Ecclesia contrahere voluerit altero renitente, is vi cogetur ut contractum civilem servaret in eoque permaneret, 304 *seqq.* — Tyrannica non minus est erga prolem, quoniam filii ex pravis parentibus progeniti omni religiosa institutione plerumque destituuntur, et hoc ex causa matrimonii civilis legis, 309 *seqq.* — Tyrannica demum est erga cives universim, qui non possunt non damnare propinquorum suorum connubia mere civilia, eisdemque omni conatu obsistere, legi tamen latae cogebuntur sese subicere, imo et legitimos habere filios, quos Ecclesia ut spurios declarat, 211 *seqq.* et *nn.* 22, 23. — Nec obest quod dicitur ad hanc novam legem statuendam, id exigere spiritu, qui hac aetate societatem informat, et *principiis*, quibus eadem regitur; namque spiritus ille est progenies protestantismi et in dies immutatur, 315 *seqq.* et *nn.* 2, 4. — *Principia* identidem prava sunt et ad impietatem tendunt, 317 *seqq.* et *nn.* 6, 7. — Neque *conscientiae libertas* talem legem exigit. Huiusmodi enim principii promotores et plurimum osiores sunt maximi libertatis catholicorum, 322 *seqq.* ut *n.* 12. Eaque nihil aliud significant quam 1° se nihil pati velle quod sibi opponatur, aut 2° emancipationem ab Ecclesiae auctoritate, aut 3° licentiam mala vitiaque omnigena patrandi, 324 *seqq.* et *n.* 13. — Quinimo iidem nullo modo sibi sunt cohaerentes, dum iurejurando interposito legum civilium custodiam exigunt etiamsi legis religionis catholicae adversentur, 327 *seqq.* et *n.* 18. — Vera insuper notio libertatis conscientiae eidem legi obstat, quoniam ea exigit, ut nullum lege civili impedimentum ponatur quin civium unusquisque obligationi suae conscientiae satisfaciat, tale autem ponit impedimentum lex de matrim. civili, 329 *seqq.* et *n.* 19. — Libertas tandem conscientiae optime consistere potest cum obligatione servandi ritus religiosi in nuptiis ineundis, 334 *seqq.* et *nn.* 21, 24, 26 et 27. — Neque dici potest hac lege servari distinctionem non confundendam inter *civem* et *christianum*, nam contractus matrimonialis unus et indivisibilis est, et tamquam Sacramentum ad Ecclesiam spectat; et si considerari potest sub respectu civili, hoc unum tantum probat, civilem auctoritatem posse eum moderari contractum sub respectu civili seu quoad effectus civiles, qui contractui extrinseci sunt, non vero, contractum ipsum attingere, 336 *seqq.* — Similiter separatio status ab Eccl. huic legi minime favet, supponit enim huiusmodi ratio magistratui civili potestatem inesse circa ipsum contractum conjugalem, dum hoc falsum est quoniam a sola Dei institutione pendet, 342 *seqq.* et *nn.* 33 et 34. — Supponit eadem ratio contractum civilem distinctum esse in matrim. Christ. a Sacramento quod pariter falsum est, 344 *seqq.* — Supponit tandem scopum legis esse vindicandi independentiam civium et potestatis civilis ab Eccl. Quoniam haec contra Dei legem pugnantia sunt, cum cives ac Status non magis independentes sint ab Eccl. quam corpus ab anima, ac homo a Deo, 346 *seqq.* et *nn.* 37 *seqq.* — Qui autem dicentur populi religionem ac mores nihil ex hac lege pati, eo quod catholicus cum sit populus, numquam omittit ritum religiosum, ac solum matrim. civile foret rarissima exceptio; illi hoc unum ostenderent populum meliorem esse suis legislatoribus, eumque non lege dirigi, sed legem pravam corrigere ac proinde legem per se pravam esse, 352 *seqq.* et *n.* 34. — Exemplum vero ab aliis populis desumptum, nulla ratione rem

conficit, tum eo quod illud, quod per se pravum est, nullius cuiuscumque exemplo cohonestari potest; tum etiam eo quod apud illas gentes, Galliae scilicet et Belgii, mala innumera ex hac lege promanarunt, 357 *seqq.* et *nn.* 37 — 67. — Rationes theologicae pro eadem lege de matrim. civili allatae nullius sunt valoris, namque 1° falsum est Christum separasse societatem civilem a religiosa, unius eiusdemque enim societatis Christus rex ac Dominus est, ac propterea neque societatem a societate, neque potestatem a potestate separavit, sed tantum distinxit, ita ut coniunctim remaneant sicut anima et corpus, 370 *seqq.* et *n.* 78. — Falsum 2° est Sacramentum contractui accedere, sed Sacram. in ipso consistit contractu, 372 *seqq.* — Falsum 3° est principes ethnicos ius habere in ipsum matrimonii contractum, sed tantum ius habent in ea, quae contractui extrinseca sunt, 375 *seqq.* et *nn.* 79, 80 et 81. — Ac propterea 4° falsum est religionem christianam invenisse contractum matrimonii legibus civilibus subditum, effectus enim solum civiles lege civili regebantur, 375. — Quod 5° additur virtutem suam non mutuari a ritu religioso, verum quidem est, sed nullo modo favet civili potestati circa matrimonii contractum; nam sicut Ecclesia potest statuere ad validitatem contractus matrim. ut ritu religioso celebretur, sic potest efficere ut contractus etiam clandestine initus sufficiat ad valorem Sacramenti, et consequenter totus matrimonii contractus independentens est a potestate civili, 377 *seqq.* et *n.* 83. — Falsum 6° civilem potestatem non posse vi cogere subditos, ut actibus externis saltem religioni catholicae obsequium praestent, 379 *seqq.* et *nn.* 84, 85. — Falsum 7° est legem de matrimonio civili non dogmati sed disciplinae adversari, 381. — Historia Ecclesiastica nullum firmamentum affert pro matrimonio civili, quoniam nequit ostendi post Trid. Conc. et ubi publicatum fuit, contractum esse validum absque parochi praesentia etc., 382 *seqq.* et *nn.* 87 — 95. — Nec unquam matrim. fuit contractus mere civilis ibid. Neque verum est, ut aiunt patroni legis de matrim. civili, Concilium Trid. distinctum docuisse contractum a Sacramento, sed cum Florentino docet haberi Sacramentum, dum adest contractus inter Christianos, et ideo inhabiles reddit ad contrahendum, qui aliter quam iuxta formam a se praescriptam illud attentarent, 387 *seqq.* et *nn.* 93 *seqq.* — Falsum quoque est doctrinam Trid. quoad matrim. esse disciplinarem, ac licet sint leges disciplinares, eisdem, ut a potestatem habente latis, oportet obsequium praestari, 392 *seqq.* et *nn.* 102 et 106. — Neque tandem dici potest in favorem legis de matrim. civili. contractum separari posse a Sacramento; et enim inter Christianos contractus matrimonialis est sacram. aut nullus est, 395 *seqq.* — Unde contractus non separatur a Sacramento tanquam res a re, 400 *seqq.* — et haec doctrina licet non sit de fide est tamen *certa et catholica*, 401 *seqq.* et *n.* 113. — Ac proinde inter Catholicos non datur matrim. *verum* quod non fuerit *ratum*, sed cum *ratum* non sit, est verus concubinatus, 405 *seqq.* et *nn.* 114, 115 et 116. — Unde non ad principes sed ad Eccl. spectat formam matrimonii praestituere, 405 *seqq.* et *nn.* 117 — 119. — Neque ideo verum est Trid. damnasse matrimonia clandestina ex delegatione principum, 411 *seqq.* — etc.

Libertas conscientiae. T. I, 322 *seqq.*